

УДК 323.9:[343.614:004](477)

Ярослав Олегович ЗАКОМОРНИЙ,

курсант 3 курсу факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Науковий керівник: **Фіалка Михайло Ігоревич,**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

«ГРУПИ СМЕРТІ» В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ІСНУВАННЯ

Проаналізовано проблеми існування так званих «груп смерті», які на території України віднедавна розпочали свій стрімкий розвиток. Розкрито сутність та послідовність залучення дітей до даних груп. Ставиться проблема протидії даному процесу доведення до самогубства.

Ключові слова: групи смерті, підлітки, гра, суїцид.

Віднедавна в Україні актуальним стало питання горезвісних «груп смерті», адміністратори яких, діючи як справжні психологи, вміло доводять підлітків до самогубства. Відомо що дані групи прийшли до нас з Росії де вже встигли накоїти лиха, проте у нас діяльність даних груп, лише набирає оберти і доцільним було б їх збавити та взагалі вивести з терен України, щоб вони не накоїли більшого лиха ніж зробили зараз.

Такою групою може бути певне об'єднання осіб, зазвичай це підлітки, іншою особою або особами (модератори, адміністратори) з метою доведення жертви до самогубства через мережу інтернет.

Дане питання вважається новим для українських науковців через те й мало розробленим в колах сучасних науковців, проте свою думку стосовно цього питання встиг висловити відомий український публіцист Д. Мрачник, також тему суїцидів серед молоді розкриває в своїх працях Н. Карвацька, О. Семенда, О. В. Полковено, К. В. Ситник та інші.

Метою даної роботи є аналіз «груп смерті» для більш ширшого ознайомлення з даною проблемою та також аналіз чинників через які, підлітки піддаються впливу організаторів цих груп.

При дослідженні даної теми автор дослідив характерні риси учасників, а саме їхній вік, тобто більшість тих, які вчинили самогубство – це підлітки у віці до 14 років. Психологічний стан та стать, простіше кажучи, дівчаткам навіюється думка, що вони «товсті», а хлопцям – що ті «лузери». Це все відбувається тому, що модератори цих груп – дорослі люди, які працюють зі знанням пристрастей і захоплень кожної окремої дитини роблячи з них потенційну жертву.

Учасниками даних груп зазвичай стають неповнолітні особи, яким бракує уваги з боку батьків та друзів, які довірливо відносяться до того, що говорять їм модератори вірячи, що коли вони помруть то всім стане краще тим самим позбавляться від всіх проблем.

Випадки смерті через дані групи зафіксовані майже по всій Україні, а саме Суми, Полтава, Донецьк і це лише ті області в яких було відомо, що причиною їх смерті став вступ в «Групу смерті», а скільки суїцидів зафіксовано як звичайне самогубство, скільки горем вбитих батьків, які втратили свої дітей назавжди.

Найбільш відомі групи це «Кити пливуть вгору», «F57» або «Море китів». У «ВКонтакті» груп, в чиїх назвах присутнє слово «кит» – безліч. Крім уже названої «Кити пливуть вгору» є «Космічний кит», «Білий кит», «Китовий журнал», «Море китів», «Океан китів», «Літаючий кіт» тощо.

Модератори даних груп використовують певні форми впливу на особу, що повинні, за їхнім розрахунком, спрямувати поведінку членів цих груп в необхідному для них напрямку а саме: використовуються різноманітні слогани, на кшталт: «Кращі речі в житті з буквою «с» – Сім'я, субота, секс, суїцид»; прослуховують різноманітні пісні, що повинні сформувати у особи дитини суїцидальні схильності: «... ми пішли у відкритий космос, в цьому світі більше нема чого ловити»; ставлять перед учасниками групи провокаційні питання: «Скільки сумовитих буднів ти готовий ще так проіснувати?»; під час спілкування використовують картинки рейок по яких насувається поїзд з написом «цей світ не для нас» та також різноманітні фото дітей на дахах з написом «ми діти мертвого покоління».

Досліджуючи проблему «Груп смерті» Б. Амінов, наголошує на тому, що в Україні тільки за 2012 рік померло понад 9 тисяч осіб від самогубств. Серед 40,5 тисяч загиблих українців від зовнішніх причин самогубство скоїв кожен п'ятий [1].

Прикладом діяльності «груп смерті» може послужити випадок, який стався 8 грудня 2016 року в Маріуполі, дівчинка покінчила життя самогубством, викинувшись з 13 поверху висотного будинку. За однією з версій причиною її смерті стала участь у вищезгаданій групі.

На сторінці загиблої дівчинки були опубліковані різноманітні статуси суїцидального характеру, за якими можна зробити висновок, що вона проходила певного роду гру в кінці якої повинна була покінчити життя самогубством. Що наприкінці й сталося. Причина, по якій вона долучилась до цієї «Групи смерті», стало її не роздільне кохання. Одна з найбільш розповсюджених серед підлітків думок з цього приводу має наступний вигляд: «Дякую. Спасибі за те, що спочатку зробив мене найщасливішою істотою всесвіту, а потім опустив нижче Маріанської западини. Я не знаю, що з тобою сталося, але ти кинув мене. Як і всі...» [2].

Спілкування в вищезазначених групах, як ми вже раніше наголошували, має вигляд певної гри, навіть можливо наголосити – певного «квесту». Як правило, все розпочиналось таким чином: дитина відповідним чином сама «закликає» організаторів до спілкування написавши повідомлення в стрічку з певним хештегом (міткою): «#синийкит #яждуинструкций #тихийдом» та іншими варіаціями. Отримавши такого роду звернення, організатори починали листування з дітьми та пропонували зіграти в гру, при цьому поступово переконували дітей в їх особливості та самотності. Після появи так званого куратора, жертві присвоювали номер і починали давати завдання. Одним з перших завдань було надіслати свою геолокацію. Потім потрібно було перейти за посиланням, яке давав куратор. Тільки-но дитина потрапляла на сторінку, там запускався таймер. Даний таймер відміряв час, що залишився жертві на життя. Оскільки посилання було закріплене за персональною IP адресою, він завжди показував точний відлік часу, що дуже впливало на вразливих підлітків і надавало відчуття реальності того, що відбувається.

Далі завдання були все більш «цікавішими», а саме: вишкрябати лезом на руці зображення кита або метелика; прокинутись о 4.20; піднятися на дах тощо. Також підлітку пропонувалася спеціальна музика, яку він повинен був постійно слухати. Переважно це була мінорна електронна музика, де низькі частоти перемішувалися зі звуками моря та китів.

Після легких завдань і спілкування з куратором, «квест» ускладнювався. Наприклад, потрібно було зробити надрізи на руці, вбити тварину, стояти на краю даху або мосту. При цьому, заборонялося спілкуватися з друзями, які відмовлялися грати.

Як докази дитина повинна була постійно робити фотозвіт виконаних завдань.

Поступово, і без того вразливих підлітків, підводили до суїциду, занурюючи їх в транс і оточуючи похмурими умовами та ізолюючи від близьких та друзів.

У випадку якщо дитина відмовлявся виконувати будь-яке із завдань і «зіскакувала з гачка», куратор починав погрожувати підлітку особисто розправитися з ним, або завдати шкоди його сім'ї. Оскільки дитина заздалегідь надсилала свою геолокацію, організаторам було легко з'ясувати її місцезнаходження та місце проживання.

Кінцевим завданням було вбити себе. Куратор заздалегідь обговорює з жертвою обстановку самогубства: починаючи від фонові музики, та закінчуючи способом смерті. Щоб куратор дійсно переконався, що дитина дійсно покінчить життя самогубством все, що відбувається з дитиною, мало зніматися на відео або вестися онлайн трансляція [3].

В результаті вище згаданої гри адміністратори груп змушують дітей виконувати різноманітні «квести», під час яких підлітки спочатку калічать себе, а потім й узагалі вчиняють самогубства, а самі організатори в цей час транслюють усе в прямому ефірі. При цьому, в Інтернет просторі утворився цілий «чорний ринок» у Darknetі де існує можливість продажу таких відеоматеріалів.

Darknet – це особливий тіньовий сегмент мережі, до якого не можна підключитися через звичайний браузер. Darknet відрізняється високим ступенем анонімності, що, своєю чергою, дозволяє користувачам комунікувати між собою і пересилати один одному інформацію, абсолютно не боячись, що їх викриють в кіберполіції, спецслужбі. Darknet давно став місцем збору не тільки дисидентів, біженців, журналістів, спецагентів і представників неурядових організацій, але і торговців зброєю, наркотиками, підробленими кредитними картами, терористів, найманих вбивць, педофілів та інших маніяків всіх мастей [4].

Отже виходячи з вище викладеного матеріалу можна зробити висновок, що проблема «груп смерті» в Україні є надзвичайно серйозною та нагальною. Суспільство та держава повинні створити бар'єр між дитиною (підлітком) і представниками цих груп та налагодити ефективну систему попередження доведення до самогубства шляхом Інтернет спілкування.

Список бібліографічних посилань

1. Амінов Б. Групи смерті у Вконтакте: хто і як доводить дітей до суїциду // Факти: сайт. URL: <http://fakty.ictv.ua/ua/svit/20160518-1584860/> (дата звернення: 10.04.2017).
2. Як «групи смерті» в соцмережах підштовхують підлітків до самогубства // Українські новини: сайт. URL: <http://ukranews.com/ua/news/464948-yak-grupy-smerti-v-socmerezkhakh-pidshtovkhuyut-pidlitkiv-do-samogubstva> (дата звернення: 10.04.2017).
3. Пашинська А. Групи смерті та Сині кити. Як в соцмережах з дітей роблять самогубців // Еспресо: сайт. URL: http://espresso.tv/article/2017/02/24/syniy_kyt (дата звернення: 11.04.2017).
4. «Групи смерті» у соцмережах: хто і для чого їх створює? // Бджола: сайт. URL: <https://bdzhola.com/news/grupi-smerti-u-sotsmerezkhah-hto-i-dlja-chogo-jih-stvorjuje> (дата звернення: 11.04.2017).

Одержано 10.05.2017

